

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

5 Ius naturale probat immutabile quinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

bus Isidori: neque in aliquot exemplaribus Vaticanis Gratiani. In alio vero, omnia voce divina legitur aut precipit, ut diliges Dominum Deum tuum.

DISTINCTIO IIII.

Causa vero constitutionis legum est, humanam coercere audaciam, & nocendi facultatem refranare, sicut in eod. l. c. 20. l. id. restatur dicens.

C. I. Quare leges facte sunt.

Actus sunt autem leges, ut earum metu humana coerceretur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refranetur nocendi facultas.

2 ps. Præterea in ipsa constitutione legum, maxime qualitas constituendarum est observanda, ut continent in se honestatem, justitiam, utilitatem, convenientiam, & cetera quae in eod. lib. Isidor. continetur dicens.

C. II. qualis debeat esse Lex.

Fit autem lex honesta, justa, possibilis, secundum naturam, secundum patriæ consuetudinem, loco temporique conveniens, necessaria, utilis, manifesta quoque, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat, nullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta.

In captionem. Antea legebatur, in cautum captionem. Restituta est vera lectio ex codicibus Isidori manuscriptis lib. 1. cap. 21. & ex impressis etiam lib. 2. cap. 10. ubi eadem scribuntur, partim ex antiquis Gratiani exemplaribus, a quibus abest dicitur, cautum. Simili vero locutione utitur Paulus l. quini. sentent. tit. 3. e. 2. Ne quis inquit, in captionem verborum in cavendo incidat.

3 ps. Ideo autem in ipsa constitutione ista consideranda sunt, quia cum leges instituta fuerint, non erit liberum iudicare de ipsis, sed oportebit iudicare secundum ipsas.

C. III. De legibus nunc est iudicandum cum insistantur, non cum instituta sunt.

Vnde Augustinus ait in lib. de vera religione c. 31.

In his temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent, cum eas institunt, tamen cum fuerint instituta & firmata, non licet iudici, de ipsis iudicare, sed secundum ipsas.

Leges instituantur cum promulgantur, firmantur, cum moribus attentum approbantur. Sicut enim moribus venturum in contrarium nonnulla leges hodie abrogata sunt, ita moribus attentum ipsae leges confirmantur. Vnde illud Telephori Papae (qui decrevit ut generaliter clerici a quinquagesima i. a carnibus & deliciis jejuent) quia moribus attentum approbatur non est, aliter agentes, transgressiones reas non arguit.

Quinquagesima. Post hoc verbum in codicibus impressis sequitur, jejunandi propositum suscipiant, & a carnibus, & deliciis abstinere: sed omnes fere manuscripti habent eo modo quo restitutum est.

Septem hebdomadibus a carne, & deliciis ante Pascha clerici abstineant.

C. IIII. Telephorus urbis Roma episcopus omnibus episcopis epistola.

Statuimus, & ut septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha omnes clerici in sortem Domini vocati a carne & jejunent, quia sicut discreti debet esse vita clericorum a laicorum conversatione, ita & in jejunio debet esse discretio. & infra. Has ergo septem hebdomadas omnes clerici a carne & deliciis jejuent, & hymnis, & vigiliis, atque orationibus Domino inhærere die noctuque studeant.

C. V. Septiman hebdomadam Telephorus quadragesima addit.

Item Ambrosius in lib. sermonum. 1

Quadragesima sex septimanas habet, cui addidit

a Ivo par. 4. cap. 168. Panm. l. 2. c. cap. 42. b Ivo par. 4. cap. 169. Panm. l. 2. c. 143. c Ivo par. 4. c. 25. Panm. l. 2. c. 174. d al. carne, & deliciis.

Telephorus Pontifex septiman hebdomadam, & vocatum est hoc tempus quinquagesima.

¶ Sermonum. Irreverenti sunt Roma in bibliotheca Vaticana, & Mediolani in bibliotheca Monasterii S. Ambrosii sermones aliquot manuscripti, Ambrosii nomen preferentes, inter quos est sermo de sexagesima, cuius initium est: Adest tempus, unde hoc caput sumptum est.

Quod similiter de eo capitulo est intelligendum, quod B. Gregorius Augustinus Anglorum episcopo scribit dicens.

C. VI. ¶ A quinquagesima jejunandi propositum sumant, quos ecclesiastici gradus dignitates exornat.

Denique sacerdotes, & diaconi, & reliqui omnes, quos dignitas ecclesiastici gradus exornat, quinquagesima propositum jejunandi suscipiant, quo & aliquid ad pensum sanctæ institutionis adiciant, & eorum, qui in laicali ordine consistunt, observantiam, sicut loco, ita religione præcellant. De ipsa vero die dominica hæc statimus, quidnam dicendum sit, cum omnes laici & seculares illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carnium appetant, & nisi nova quadam aviditate usque ad medias noctes se ingurgitent, non aliter se huius sacri temporis observationem suscipere putant: quod utique non rationi, sed voluptati, imò cunctam mentis acertiam adscribendum est: unde nec à tali consuetudine averiti possunt, & ideo cum venia suo ingenio relinquendi sunt, ne forte peiores existant, si à tali consuetudine prohibeantur. Ut enim ait Salomon. b [Qui multum emungit, elicit sanguinem.] & post pauca. ¶ Par autem est, ut quibus diebus à carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ se mentinam e carnis trahunt originem, jejunemus: à lacte videlicet, caseo, & ovis, & post pauca. ¶ Ceterum piscium esus ita Christiano relinquitur, ut hoc ei infirmitatis solatium, non luxuria pariat incendium. Denique qui à carne abstinet nequaquam sumptuosiora marinarum belluarum convivia præparet. Vinum quoque ita bibere permittitur, ut ebrietatem omnino fugiamus alioqui restat, ut omnia, quæ corpori libent, similiter faciamus.

4 ps. Hac est legibus constituta sunt: tamen quis communi usu approbata non sunt, se non observantes transgressores reos non arguant, alioquin e his non obedientes proprio privarentur honore: cum illi, qui sacris institutis obedire canonibus, penitus officio jubentur carere suscipio: nisi forte quis dicat hac non decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta. Decretum vero necessitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem exercit.

DISTINCTIO V.

¶ Hæc, quæ de privilegiis, & ceteris infra posita scripta sunt, tam secularibus, quam ecclesiasticis legibus conveniunt. Nunc i ad differentiam naturalis iuris, & ceterorum revertamur. Naturale ius inter omnia primatum obtinet tempore, & dignitate. Capitur enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, sed immutabile permanet. ¶ Sed cum naturale ius in lege & Evangelio supra dicatur esse comprehensum, quidam autem contraria his, quæ in lege statuta sunt, nunc inveniuntur concessa, non videtur ius naturale immutabile permanere. In lege & Evangelio præcipiebatur, ut mulier, si masculum pareret, quadraginta: si verò feminam, octuaginta diebus à templi cessaret ingressu: nunc autem statim post partum ecclesiam ingredi non prohibetur. Item g mulier, quæ menstrua patitur, ex lege immunda esse reputabatur: nunc autem nec statim intrare ecclesiam, nec sacra communionis mysteria percipere: sicut nec illa, quæ parit, vel illud, quod gignitur, statim post partum baptizari prohibetur.

¶ Nunc ad differentiam. In vulgari legebatur,

a Ivo par. 4. c. 29. b Proverb. 30. c al. se mentinam d al. præmittitur. e Ex Gregor. infr. 25. q. 1. hæc consensu. f Levit. 12. g Ibid. 15.

7

Nunc autem ad doctrinam. Emendatum est ex veris codicibus & ex principio dist. 15. ubi hoc reperitur.

C. I. PALEA. I. Unde eidem Augustino Anglorum episcopo Gregorius a scribit, dicens.

Ubi enixa fuerit mulier, post quot dies intrare ecclesiam debeat, testamenti veteris preceptione didicisti: quia pro masculo xxxij. pro femina vero lxvij. diebus debet abstinere: quod tamen sciendum, quia in mysterio accipitur.

¶ Palea] De Paleis uniuersè in prefatione dictum est. Hec vero, cui primum proponitur nomen Palea, habetur etiam in manuscriptis exemplaribus. (exceptis duobus Vaticanis:) & in quatuor conuentionibus est cum sequenti capite. Si mulier. addita ad illius initium uoce. Nam: quemadmodum apud Gregorium.

C. II. ¶ Mulier enixa gratias actura ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur.

Si b mulier eadem hora, qua genuerit, actura gratias intrat ecclesiam, nullo pondere peccati gravatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem commissione voluptas est: in prolis uero partu dolor & gemitus. Unde & ipsi primæ matri omnium dicitur: d. (in doloribus paries.) Si ita que enixam mulierem prohibemus intrare ecclesiam, ipsam ei poenam suam, in culpam deputamus.

¶ Mulierem enixam, uel quod ab ea genitum fuerit, eadem hora nihil prohibet baptizari.

C. III. Idem ad eundem.

Apriari e autem uel enixam mulierem, uel hoc genuerit, si periculo mortis urgetur, uel ipsa hora eadè qua gignit, uel hoc quod gignitur, eadem qua natu est, nullo modo prohibetur: quia sicut sancti mysterii gratia uiuentibus, atq; discernentibus, cum magna discretionè providenda est: ita quibus mors imminet, sine ulla dilatione offerenda est: ne dum adhuc tempus ad præbendam redemptionis mysterium quaeritur, interueniente paululum mora, inueniri non ualeat qui redimatur.

¶ Quia sicut.] Hinc usque ad uer. Ne dum. addita sunt ex B. Gregorio.

¶ Antequam puer ablatur, uel mater purificetur, ad eum concubitum uir non accedat.

C. IIII. Item.

Ad f eius uero concubitum uir suus accedere non debet, quousque qui gignitur, ablatur. Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnunt, eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradant: quod uidelicet ex sola causa g. incontinentiæ uidetur inventum: quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque quæ filios suos ex prava consuetudine aliis ad nutriendum tradent, nisi purgationis tempus prius transferit, h. uiribus suis non debent admisceri, quippe cum & sine partus causa, cum in consuetis mensuris detinentur, uiris suis miseri prohibentur: ita ut morte lex i. facta feciat, si quis uir ad menstruam mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex consuetudine mensura patitur, prohiberi ecclesiam intrare non debet, quia ei naturæ superfuitas in culpam non ualeat imputari, & per hoc quod inuita patitur, iustum non est, ut ecclesiæ ingressu priuetur: Novimus k namque, quod mulier, quæ sanguinis fluxum pa-

a cap. 10. ad interrogata Aug. Anglorum episcopi. b Gregorius ibidem continenter. Beda lib. 1. de hist. Angl. cap. 17. Nicolaus ad consulta Bulgarorum, cap. 68. c nam in prole prolutione gemitus. orig. d Gen. 3. e Greg. ibid. continenter. Bur. l. 4. c. 32. Ivo par. 1. c. 62. f Greg. ibid. continenter Nicolaus ad consulta Bulg. c. 68. Beda lib. 1. de hist. Angl. c. 17. Ivo par. 1. c. 88. g al. carnis incontinentia. h transferunt. orig. i Levit. 15. k Matth. 9.

tiebatur, post tergum Domini ueniens, a uelamenti eius fimbriam tetigit, atq; statim ab ea sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita, laudabiliter potuit Domini uelamentum tangere, cur quæ menstruum sanguinis patitur, ei non liceat Domini ecclesiam intrare? & infra. ¶ Si igitur bene præsumptur, quæ uelamentum Domini in languore posita, tetigit; quod uni personæ infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ suæ uitio infirmantur? ¶ Sanctæ autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex ueneratione magna percipere non præsumit, laudanda est; sed si percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium est ibi etiam [aliquo b modo] culpas suas agnoscere, ubi culpa non est: quia sæpè sine culpa agitur quod uenit ex culpa. Unde etiam cum elurimus, sine culpa comedimus, quibus ex culpa primi hominis factu est, ut elurimur.

DISTINCTIO VI.

¶ Via uero de naturæ superfuitate sermo caput haberi, quaeritur, an possit illusionem, qua per somnum soler accideret, uel corpus Domini quilibet accipere ualeat; uel si sacerdos sit, sacra mysteria celebrare.

¶ De multiplici genere illusionis.

C. I. De his ita scribit B. Gregorius c. August. Anglorum episcopo, resp. 11.

Testamentum ueteris legis hunc pollutum Domino dicit, & nisi lotum aqua, etiam utique ad uesperam d intrare ecclesiam non concedit. ¶ Quod e tamen aliter intelligens populus spiritualis, quasi per somnium cum illadi reputat, qui tentatus immunditia, ueris i imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed laudandus est aqua, ut culpam cogitationis lachrymis abluat, & nisi prius ignis tentationis recesserit, reum se quasi usque ad uesperam cognoscat. ¶ Sed est in eadem illusionem ualde necessaria discretio, qua f subtiliter pensari debet, ex qua se accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex natura superfuitate & infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex natura superfuitate, uel infirmitate euenit, omnimodo hæc illusio non est timenda: quia hæc animus nesciens perulisse magis dolendus est, quam fecisse. Cum uero ultra modum appetitus gulæ in sumendis alimentis rapitur, atque iccirco humorum receptacula gravantur, habet exinde animus aliquæ reatum, non tamen usq; ad prohibitionem percipiendi sacri mysterij, uel missarum solemnium celebrandi, cum fortasse aut dies exigit, aut exhibere g. mysterium pro eo, q. sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas compellit. Nam si adsunt alij, qui implere mysterium ualeant, illusio per crapulam facta, à perceptione sacri mysterij prohiberi non debet; sed ab immolatione sacri mysterij abstinere, h. ut arbitror, humiliter debet, si 2 tñ dormientem turpi imaginatione illusio non eocussit. Nam sunt, quibus ira plerunq; illusio nascitur, ut eorum animus etiam in somno corporis positus, non fœdeat turpibus imaginationibus. ¶ Quæ in re unum ibi ostenditur, quod ipsa inens rea non sit, tunc 3. sed suo iudicio penitus libera, cum se, etsi dormientis nihil meminit uidisse, tamen in uigiliis corporis meminit in ingluuiem cecidisse. Si uero ex turpi cogitatione uigilantis oritur illusio in mente dormientis, patet animo suus reatus. Videt enim à qua radice inquinatio illa processerit: quia i quod co-

a al. humiliter ueniens. b addita sunt ista dua uerba ex B. Greg. & Beda. c ex 11. interrogatione Augusti. Anglorum episcopi. Beda lib. 1. de hist. Angl. c. 27. Burch. l. 1. cap. 43. Ivo par. 2. c. 32. Pam. l. 1. c. 160. Poly. l. 3. tit. 16. d al. uesperarum. e paulo aliter in original. & apud ceteros collectores. f al. quia. Ivo par. 9. c. 11. g al. exhiberi. h al. abstinet. i al. qui.

gitavik

